

"...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

".

Avukatlık mesleğini icra etmekte olan davacı . tarafından, Turhal Asliye Hukuk Mahkemesinde davacı vekili sıfatıyla takip ettiği E:2013/607 sayılı davada davalıların adresini mahkemeye bildirmesi için anılan Mahkeme tarafından kesin süre verilerek bu süre içerisinde eksikliğin tamamlanmaması halinde davanın açılmamış sayılmasına karar verileceği hususunun bir muhtıra ile bildirilmesi üzerine, davalıların adres bilgisini öğrenmek için davacı tarafından yapılan başvurunun reddine ilişkin Zile Kaymakamlığı İlçe Nüfus Müdürlüğü'nün 27.09.2013 tarih ve 3142 sayılı işleminin iptali istemiyle ZİLE KAYMAKAMLIĞI'na karşı açılan davada, önceden belirlenerek taraflara bildirilen 28.02.2014 günlü duruşmaya davacı .'ın geldiği; davalı idareyi temsilen gelen olmadığı görüldü. Gelen tarafa usulüne uygun söz hakkı tanınıp açıklamaları dinlendikten sonra duruşmaya son verildi. Davacı tarafından, dava dilekçesi içeriğinde belirtilen Anayasa'ya aykırılık iddiası ve dava dosyası incelenerek işin gereği görüldü:

T.C. Anayasası'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinde; "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." hükmü, 152. maddesinde ise, "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır...Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır." hükmü yer almaktadır.

T.C. Anayasasının 90/5. maddesinde yer alan usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmünde olduğuna ilişkin düzenlemeye istinaden kanun hükmünde olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesinde "Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir." hükmü yer almaktadır.

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunun nüfus kayıt örneğini almaya yetkili olanları düzenleyen 44. maddesinde; "(1) Nüfus kayıt örneklerini;

a) Bakanlık,

b) Dış temsilcilikler,

c) Asker alma işlemleri için Milli Savunma Bakanlığı,

ç) Adli makamlar,

d) Adli işlemlerle sınırlı olmak üzere kolluk kuruluşları,

e) Evlenme işlemleri için evlendirme işlemini yapmaya yetkili olanlar,

f) Ölüm işlemleri için resmî sağlık kuruluşları,

g) Kaydın sahipleri veya bunların eşleri ile veli, vasi, alt ve üst soyları ya da bu kişilere ait vekillik belgesini ibraz edenler,

Nüfus müdürlüklerinden doğrudan almaya yetkilidirler.

(2) Birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan kurumlar ve tüzel kişiler, yazılı olarak başvurmak ve istem nedenini açıkça belirtmek suretiyle Bakanlık veya mülkî idare amirinin emri ile nüfus kayıt örneğini alabilirler. Bakanlık bu madde hükümlerini işletmek üzere Kimlik Paylaşımı Sistemi kurar.

(3) Yerleşim yeri adresi ve diğer adres bilgilerinin verilmesi kişinin rızasına bağlıdır.

(4) Birinci fıkranın (g) bendinde sayılan kişiler dışında kalan üçüncü şahıslar medenî hal bilgisi dışında bir kişinin nüfus kaydına ilişkin örnek veya bilgi alamazlar." hükmü yer almaktadır.

Dava dosyasının incelenmesinden, avukatlık mesleği icra etmekte olan davacının, müvekkili olan kişiler adına Turhal Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tapu iptali, tescil, tazminat ve ihtiyati tedbir istemli E.2013/607 sayılı dava dosyasında, davalı konumunda bulunan kişilerin dava dilekçesinde belirtilen adreslerine yapılan tebligatların iade edilmesi üzerine anılan Mahkeme tarafından davacıya çıkarılan muhtıra ile; "davalıların tebligata yarar açık adreslerini bildirmek üzere 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 119/2. maddesi uyarınca bir haftalık kesin süre verildiği, bu süre içerisinde eksikliğin tamamlanmaması halinde davanın açılmamış sayılacağına karar verileceği" hususunun ihbar edildiği, davacı tarafından, anılan Mahkeme muhtırası da eklenmek suretiyle davalıların tebligata yarar açık adreslerinin tarafına bildirilmesi istemiyle Zile Kaymakamlığı İlçe Nüfus Müdürlüğüne başvuruda bulunulduğu, anılan başvurunun 5490 sayılı Kanunun 44. maddesi (g) bendi ile aynı maddenin 3. ve 4. fıkralarında yer alan düzenlemeler gereğince, istemiş olduğu belgeler için vekillik belgesi sunulmadığı gerekçesiyle reddedilmesi üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun dava dilekçesinde bulunması gereken hususları düzenleyen 119. maddesinin (b) bendinde, "davacı ile davalının adı, soyadı ve adreslerinin yer aldığı, aynı maddenin 2. fıkrasında "Birinci fıkranın (a), (d), (e), (f) ve (g) bentleri dışında kalan hususların eksik olması hâlinde, hâkim davacıya eksikliği tamamlaması için bir haftalık kesin süre verir. Bu süre içinde eksikliğin tamamlanmaması hâlinde dava açılmamış sayılır." düzenlemesi yer almaktadır.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 1. maddesinde "Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir." hükmü; 2/3. maddesinde ise, "Yargı organları, emniyet makamları, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüsleri, özel ve kamuya ait bankalar, noterler, sigorta şirketleri ve vakıflar avukatlara görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmak

zorundadır. Kanunlarındaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu kurumlar avukatın gerek duyduğu bilgi ve belgeleri incelemesine sunmakla yükümlüdür." düzenlemesi yer almaktadır.

Uyuşmazlık konusu olaya uygulanan ve yukarıda metnine yer verilen yasal düzenlemelerin birlikte değerlendirilmesinden, uyuşmazlıkta uygulanan hüküm olan Nüfus Hizmetleri Kanununun 44. maddesinin birinci fıkrasında nüfus kaydı almaya yetkili kişiler arasında 1136 sayılı Kanun uyarınca kamu hizmeti ifa eden ve kamu kurumlarından her türlü bilgi ve belge edinmeye yetkili olan avukatların yer almadığı; aynı maddenin ikinci fıkrası uyarınca kurulan kimlik paylaşım sisteminin ise kamu kurumlarının ve bankaların erişimine açık olduğu halde, avukatların anılan sistemden de yararlanamadığının anlaşıldığı; 6100 sayılı Kanunda yer alan düzenleme sonucunda taraflarca getirilme ilkesinin uygulandığı hukuk davalarında ilgililerince tarafların adreslerinin mahkemeye sunulamaması durumunda davanın açılmamış sayılmasına karar verileceğinden, ilgililerin yargı mercileri önünde davacı vekili olarak iddia haklarının engelleneceği açıktır.

Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenmiş olan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının temel unsurlarından birisi mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, uyuşmazlığı hakkında nihai ve icra edilebilir karar verecek bir yargı mercii önüne uyuşmazlığı götürme hakkı olarak tanımlanabilir. Bu nedenle mahkemeye erişim hakkı aynı zamanda mahkemeden esasa yönelik icra edilebilir bir karar almayı da içerir. Dava açılmasına herhangi bir engel olmamakla birlikte, mahkemeden esasa yönelik icra edilebilir bir karar almaya engel olan durumların varlığı halinde mahkemeye erişim hakkından söz edilemez.

Somut olayda, sunumu kamu hizmeti niteliğinde olan avukatlık mesleğini icra eden davacının, Turhal Asliye Hukuk Mahkemesi'nin E:2013/607 sayılı dosyasını vekil sıfatıyla takip ettiği süreçte, başka türlü tespit imkanının olmaması nedeniyle, anılan davada davalı olarak gösterilen şahısların tebligata elverişli adres bilgilerini Zile İlçe Nüfus Müdürlüğü'nden talep etmesi sonucunda anılan idarece 5490 sayılı Kanun'un 44. maddesinin 1. fıkrasının (g) bendi ile 3. ve 4. fıkraları gerekçe gösterilmek suretiyle reddedilmesi davacının mahkemeye erişim hakkının ihlali niteliğindedir. Zira davacının bahsi geçen talebinin reddi sonucunda vekil sıfatıyla takip ettiği davada esasa yönelik icra edilebilir bir karar elde etme imkanı ortadan kalkmıştır. Avukatların, vekil sıfatıyla takip ettikleri davalarla ilgili olmak ve bu durumu ispatlamak şartıyla, takip ettiği davalarla ilişkili olan kişilerin adres bilgilerini nüfus müdürlüklerinden temin edebilmelerinin önünde engel olan 5490 sayılı Kanun'un 44. maddesi kapsamına alınmamış olması (eksik düzenleme) davacının mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucunu doğurmuştur.

Bu durumda, davacının mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucunu doğurmuş olan 5490 sayılı Kanun'un 1. fıkrasının (g) bendi ile 3. ve 4. fıkraları, eksik düzenleme nedeniyle, Anayasa'nın 36. maddesine aykırı olup iptal edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak; 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 44. maddesinin 1. fıkrasının (g) bendinde yer alan "Kaydın sahipleri veya bunların eşleri ile veli, vasi, alt ve üst soyları ya da bu kişilere ait vekillik belgesini ibraz edenler," hükmü ile aynı maddenin 3. ve 4. fıkralarında yer alan "Yerleşim yeri adresi ve diğer adres bilgilerinin verilmesi kişinin rızasına bağlıdır. Birinci fıkranın (g) bendinde sayılan kişiler dışında kalan üçüncü şahıslar medenî hal bilgisi dışında bir kişinin nüfus kaydına ilişkin örnek veya bilgi alamazlar." düzenlemelerinin, Anayasanın 36. maddesinde ifadesini bulan hak arama hürriyeti ve adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkına aykırılık taşıdığı kanısına varıldığından, anılan hükümlerin eksik düzenleme nedeniyle iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına,

Esas Sayısı : 2014/76
Karar Sayısı : 2014/142

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılanma Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesi gereği bu karara ilişkin tutanağın onaylı örneği ile dava dilekçesi ve dosya içeriği diğer belgelerin onaylı örneklerinin dizi listesine bağlanarak Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine, Anayasa Mahkemesi'nce karar verilinceye kadar, başvurunun Anayasa Mahkemesi kaydına alındığı tarihten itibaren 5 ayı geçmemek kaydıyla, dava dosyasının geri bırakılmasına, kararın taraflara tebliğine, 28.02.2014 tarihinde oy birliği ile karar verildi.""